

Sygn. akt I ACa 493/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Lewandowska (spr.)
Sędziowie:	SA Małgorzata Idasiak-Grodzińska SA Ewa Tomaszewska
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Lipkowska

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2015 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko Gminie M. G.

o ustalenie

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 30 marca 2015 r. sygn. akt I C 856/14

I/ zmienia zaskarżony wyrok:

1) w punkcie I (pierwszym) w ten sposób, że ustala, iż prawo do dysponowania grobem ziemnym pojedynczym nr (...) ((...)) położonym na Cmentarzu W. w G. przysługuje powódce J. K., oddalając powództwo w zakresie dalej idącym,

2) w punkcie II (drugim) w ten sposób, że zasądza od pozwanej na rzecz

powódki kwotę 977 (dziewięćset siedemdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II/ oddala apelację w pozostałej części;

III/ zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 870 (osiemset siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Małgorzata Idasiak-Grodzińska SSA Barbara Lewandowska SSA Ewa Tomaszewska

I ACa 493/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił powództwo J. K. przeciwko Gminie M. G. o ustalenie, że prawo do dysponowania grobem ziemnym pojedynczym o nr (...) (...), położonym na Cmentarzu W. w G., przysługuje wyłącznie powódce oraz że posiada ona prawo do bycia pochowaną w tym grobie. Tym samym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że we wskazanym wyżej grobie w roku 1933 został pochowany K. S. i że przez lata grobem tym opiekował się mąż powódki A. K., który był kuzynem zmarłego. Od roku 1992 opiekę tę przejęła powódka, która ponosi koszty utrzymania tego grobu. W tym samym roku powódka otrzymała od jedynej żyjącej krewnej K. S. I. S. pełnomocnictwo upoważniające do sprawowania pełnej opieki nad grobem i ponoszenia wszelkich opłat oraz przepisania go na swoje nazwisko. Aktualnie I. S. nie żyje.

Zdaniem Sądu Okręgowego w tych okolicznościach faktycznych, bezspornych w sprawie, powódka nie wykazała legitymacji biernej po stronie pozwanej, bowiem skierowała pozew przeciwko niewłaściwemu podmiotowi, co wynika z art.10 ust.1 „ustawy o cmentarzach i miejscach i miejscach pochówku”. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że tylko członkowie rodziny wymienieni w tym przepisie „władni są podjąć przedmiotową decyzję”, wprowadzie bowiem I. S. nie żyje, ale „byli również inni członkowie rodziny pana S., którzy być może byli osobami nieposiadającymi dzieci”, ale powódka nie wykazała w niniejszej sprawie faktu poszukiwania innych członków rodziny, którzy mogliby dysponować tym grobem. Z tych przyczyn, wobec braku legitymacji biernej pozwanej, powództwo zostało oddalone na zasadzie art.189 k.p.c, a powódkę obciążono obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony pozwanej.

Powódka od wyroku tego wniosła apelację, zarzucając:

- 1) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, tj. art.189 k.p.c. poprzez przyjęcie, że pozwana Gmina M. G. nie posiada legitymacji biernej w niniejszym sporze, a powinni ją posiadać członkowie rodziny zmarłego K. S., podczas gdy to Zarząd Cmentarzy (...) jako jednostka budżetowa Gminy M. G. odmawia powódce możliwości bycia pochowaną w grobie przy K. S., a nie nieżyjąca już rodzina,
- 2) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, tj. art.233 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i pominięcie okoliczności, iż w udzielonym pełnomocnictwie przez I. S., ostatnią żyjącą z rodzeństwa K. S., J. K. została umocowana do przepisania grobu na swoje nazwisko, czego Zarząd Cmentarzy (...) jej konsekwentnie odmawia, a nie nieżyjąca rodzina zmarłego, a także poprzez nieuwzględnienie okoliczności, iż na rachunkach dotyczących opłaty za grób jako nabywca widnieje J. K.,
- 3) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art.10 ust.1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. (j.t. Dz.U. z 2011 r., Nr 118, poz.687 ze zm.), który określa osoby mające prawo do pochowania zwłok, poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, iż jednocześnie wszystkie osoby wskazane w tym artykule są uprawnione do dysponowania grobem, w którym jest pochowany zmarły K. S., podczas gdy kolejność osób wymienionych w tym artykule jest nieprzypadkowa, bowiem bliżsi krewni są uprawnieni do decydowania przed dalszymi, tj. siostra zmarłego I. S. była uprawniona do dysponowania grobem przed dalszymi krewnymi.

Wskazując na te zarzuty powódka wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I poprzez przyznanie powódce prawa do grobu o numerze (...) (...) i uchylenie punktu II, a także o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z dnia 19 października 2015 r. pozwana wносиła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powódki zasługuje co do zasady na uwzględnienie. Podzielić należy ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, a bezsporne pomiędzy stronami, które (z zastrzeżeniem wynikającym z poniższych uwag) stanowią po części podstawę faktyczną także dla niniejszego rozstrzygnięcia. Niesporne pomiędzy stronami pozostaje

to, że w przedmiotowym miejscu na Cmentarzu W. w G. w 1933 roku pochowany został K. S., kuzyn męża powódki oraz to, że opiekował się on tym grobem przez szereg lat, zaś po jego śmierci - począwszy od roku 1992 - sama powódka. W dniu 4 czerwca 1992 roku w Ł. I. S. z domu S., jako ostatnia żyjąca z rodzeństwa K. S. zmarłego w dniu 3 września 1933 roku, udzieliła powódce J. K., jako swojej kuzynce, pełnomocnictwa „do sprawowania pełnej opieki nad wymienionym grobem, ponoszenia dalszych opłat i przepisania go na swe nazwisko”. Oświadczenie I. S. o tej treści zostało poświadczane przez notariusza (v. pełnomocnictwo - K.8).

Od 1992 roku powódka z wyłączeniem innych osób opiekowała się grobem K. S. oraz wносиła do Zarządu Cmentarza wymagane opłaty za to miejsce pochówku - po raz pierwszy w 1993 roku za okres od 1993 r. do 2013 r., a następnie za okres od 2013 do 2033 roku (v. rachunek z dnia 23 kwietnia 1993 r. - K.6, faktura VAT z dnia 9 grudnia 2013 r. - K.7). Mąż powódki zmarł w 1992 roku i jest pochowany na cmentarzu w S.. Powódka, ze względów osobistych, nie chce być pochowana przy mężu. Mieszka w G. i czuje się związana z krewnymi mieszkającymi w tym mieście. Zmarły w 1933 roku K. S. był bezdzietnym kawalerem. Miał dwoje rodzeństwa - nieżyjącego brata S. oraz siostrę I. S., która zmarła jako ostatnia z trojga rodzeństwa S., będąc bezdzietna i stanu wolnego (panna) (v. zeznania powódki w charakterze strony - K.49-50 + płyta CD - K.51).

Pismem z dnia 11 sierpnia 2014 r. powódka złożyła do Zarządu Cmentarzy (...) w G. wniosek o przyznanie jej prawa do przedmiotowego grobu, powołując się na powyższe fakty oraz na swoje bliskie relacje z kuzynką I. S. (v. pismo powódki - K.9-10). W

odpowiedzi skierowanej do pełnomocnika powódki pismem z dnia 14 sierpnia 2014 r. Zarząd Cmentarzy (...) w G. odmówił uwzględnienia wniosku (v. pismo Zarządu Cmentarzy (...)).

Wspomniany Zarząd Cmentarzy (...) w G. jest zakładem budżetowym Gminy M. G., utworzonym uchwałą Rady Miasta z dnia 20 grudnia 1995 roku (v. uchwała - K.23). Zakład ten zajmuje się administrowaniem cmentarzami komunalnymi na terenie miasta, między innymi - Cmentarzem W. w G., w oparciu o Regulamin cmentarzy komunalnych stanowiący załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr (...) Prezydenta Miasta G. z dnia 8 kwietnia 2008 r. (v. Zarządzenie Prezydenta Miasta G. wraz z zał. nr 1 - K.24-28). Regulamin ten w § 2 pkt 6 definiuje pojęcie „dysponenta grobu” wskazując, że jest nim założyciel grobu (czyli według § 2 pkt 5 osoba, która jako pierwsza zawarła umowę z zarządcą cmentarza i opłaciła miejsce grzebalne) lub inna osoba uprawniona do podejmowania decyzji dotyczących danego grobu w oparciu o przepisy ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, reguły dziedziczenia, stopień powiązań rodzinnych z osobami zmarłymi, ustalenia między osobami uprawnionymi i inne okoliczności. W myśl § 8 ust.1 Regulaminu dysponent grobu uprawniony jest do podejmowania wszelkich decyzji dotyczących grobu, a w szczególności jego użycia do kolejnych pogrzebów, ekshumacji, utrzymania lub likwidacji. W przypadku, gdy dysponentami grobu są dwie lub więcej osób, wszelkie decyzje związane z dysponowaniem grobem winny być podejmowane przez wszystkie te osoby lub przez jedną z nich, upoważnioną przez osoby pozostałe (§ 8 ust.3 zdanie pierwsze Regulaminu). W sprawach nieuregulowanych powyższym Regulaminem zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jedn.: Dz.U. z 2011 r., Nr 118, poz.687 - dalej: ustawa).

W przedstawionym stanie faktycznym nie można zgodzić się, w ocenie Sądu Apelacyjnego, ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji co do braku interesu prawnego powódki w rozumieniu art.189 k.p.c. w wytoczeniu niniejszego powództwa przez to, że - jak stwierdził ten Sąd - skierowała

ona powództwo wobec niewłaściwego adresata. Według treści art.189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Uprawnienie do miejsca pochówku poprzez ustalenie, że powódka posiada status dysponenta grobu usytuowanego na cmentarzu komunalnym w G. przy ulicy (...) stanowi prawo podmiotowe powódki, które wywodzi ona z przedstawionych w procesie faktów, a które to prawo jest kwestionowane przez pozwaną Gminę. Taki stan rodzi niepewność co do przysługiwania powódce lub nieprzysługiwania wspomnianego prawa podmiotowego, zatem może ona co do zasady domagać się usunięcia tego stanu niepewności przez właściwy sąd w drodze powództwa w procesie cywilnym.

Sąd Apelacyjny podzielił również zarzut skarżącej w zakresie naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art.10 ust.1 wyżej powołanej ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, błędnie przyjętego przez Sąd meriti za podstawę do stwierdzenia braku legitymacji bierniej po stronie pozwanej Gminy, w zarządzie której pozostaje Cmentarz W.. Przepis powyższy określa bowiem jedynie krąg osób, którym przysługuje prawo pochowania zwłok ludzkich, wskazując przy tym kolejność, w jakiej prawo to jest nabywane przez te osoby. Nie stanowi on natomiast materialnoprawnego źródła powstania prawa do grobu (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 grudnia 2011 r., III CSK 106/11 - OSNC 2012, nr 6, poz.76).

Do osób wskazanych w art.10 ust.1 ustawy należą w pierwszym rzędzie członkowie najbliższej rodziny osoby zmarłej, jednakże zauważyć trzeba, że w postępowaniu niniejszym nie zostało ustalone, aby żyły jakiegokolwiek inne osoby z kręgu rodzinnego K. S. i aby ktokolwiek poza powódką zgłaszał swoje uprawnienia do przedmiotowego miejsca grzebalnego. Na istnienie członków pozostałej rodziny zmarłego K. S. nie wskazywała w procesie żadna ze stron. Powódka, zeznając w charakterze strony przed Sądem Okręgowym, stwierdziła, że nic jej nie wiadomo o istnieniu takich osób. Także z treści notarialnie poświadczonego pełnomocnictwa udzielonego powódce w czerwcu 1992 roku przez I. S. wynika, że w tamtej dacie, czyli

ponad 23 lata temu, była ona ostatnią żyjącą spośród rodzeństwa K. S., co potwierdziła powódka będąc słuchana w charakterze strony, a wiarygodność tego dowodu nie została w żaden sposób podważona dowodowo przez stronę pozwaną. Nie zostało też zakwestionowane w sprawie to, że I. S. od lat nie żyje oraz że zmarła ona będąc bezdzietną panną, podobnie jak sam K. S., pochowany w spornym grobie ponad 82 lata temu, przed II wojną światową. Brak również podstaw faktycznych do twierdzenia, że w okresie od roku 1992 do chwili obecnej uprawnienia do przedmiotowego prawa zgłosił jakiegokolwiek inny podmiot.

W takiej sytuacji sugestia Sądu orzekającego, że być może żyje dalsza rodzina zmarłego K. S. i odesłanie powódki do jej poszukiwań w celu uzyskania osoby legitymowanej biernie w niniejszym procesie nie ma uzasadnienia. Nie ma bowiem najmniejszych podstaw w stanie faktycznym przedmiotowej sprawy do formułowania tezy, że powódka zataiła istnienie żyjących krewnych zmarłego albo że zachodzi realna możliwość ich odnalezienia. W tym stanie rzeczy podzielić trzeba zarzut apelacji co do naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art.233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie w ocenie dowodów znaczenia dowodu w postaci wspomnianego pełnomocnictwa, jak i dalszych okoliczności wynikających z wyżej przedstawionego materiału dowodowego, zgromadzonego w niniejszej sprawie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego legitymacja bierna pozwanej Gminy M. G. w przedmiotowej sprawie została przez powódkę wykazana i wynika ona z tego, że istnieje pomiędzy stronami spór o uprawnienie powódki do przedmiotowego grobu, które wywodzi ona nie tyle i nie tylko z faktu sprawowania wieloletniej opieki nad grobem K. S., z istnienia odległego stosunku powinowactwa pomiędzy nią a zmarłym, czy też z faktu wnoszenia opłat za ten grób, ale przede wszystkim z przedstawionego dokumentu pełnomocnictwa I. S. z dnia 4 czerwca 1992 r. oraz z braku krewnych lub innych osób uprawnionych do przedmiotu sporu. Pozwany nie zgadza się z twierdzeniem powódki co do przysługiwania jej prawa do

przedmiotowego miejsca i ten stan rzeczy tworzy po jego stronie legitymację bierną w niniejszej sprawie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego stanowisko pozwanej, sprzeciwiające się uwzględnieniu żądania powódki, w warunkach faktycznych niniejszej sprawy jest nietrafne.

W judykaturze i piśmiennictwie przyjmuje się, że podstawowym i pierwotnym źródłem prawa do grobu jest umowa cywilnoprawna zawarta z zarządcą cmentarza przez osobę uprawnioną do pochowania zwłok. Jest to umowa nienazwana, której treścią jest przyjęcie zwłok osoby zmarłej do pochówku (v.wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010 r., I CSK 66/10 - LEX nr 738085 i z dnia 6 lutego 2015 r., II CSK 317/14- LEX nr 1667716). Na gruncie przedmiotowej sprawy, zważywszy na datę pochowania w spornym grobie K. S. (rok 1933) i brak jakiegokolwiek dokumentów na tę okoliczność, można jedynie domniemywać, że żyjąca wówczas rodzina zmarłego uzyskała porozumienie z ówczesnym zarządcą cmentarza co do możliwości jego pochówku w tym miejscu. Wobec

braku przeciwnych przesłanek faktycznych istnieje też podstawa do przyjęcia, że w roku 1992 I. S., jako ostatnia z żyjącego rodzeństwa, udzielając powódce pełnomocnictwa w dniu 4 czerwca 1992 r. działała jako dysponentka grobu, uprawniona do podejmowania decyzji dotyczących spornego miejsca w oparciu o przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, a mianowicie art.10 ust.1 pkt 4 tej ustawy. Zmarły w 1933 roku K. S. był bezdzietnym kawalerem, nie ma również podstaw do założenia, że w roku 1992 żyli jego rodzice, zaś z treści wskazanego pełnomocnictwa oraz zeznań powódki wynika, że I. S. była ostatnią żyjącą z grona rodzeństwa zmarłego. Treść tego pełnomocnictwa wskazuje nadto, że mocodawczyni objęła nim umocowanie powódki do opieki nad grobem, ponoszenia dalszych opłat za ten grób oraz „przepisania go na swoje nazwisko”, co należy odczytywać jako rezygnację z dysponentki grobu ze swoich uprawnień na rzecz powódki.

O ile oczywiście jest, że zarówno opieka powódki nad przedmiotowym grobem, jak i okoliczność ponoszenia za niego dalszych opłat (aktualnie

do roku 2033) nie tworzą żadnych praw do spornego miejsca po stronie powódki, o tyle rozważenia wymaga to, czy oraz jaki skutek pełnomocnictwo to, w związku z rezygnacją mocodawczyni z uprawnień dysponenta grobu, mogło wyrzeć w sferze uprawnień powódki.

Prawo do grobu, w świetle poglądów orzecznictwa i doktryny, ma szczególny, dwojaki charakter. W pierwszym rzędzie jest to prawo o charakterze osobistym, bowiem ściśle powiązane jest z kultem osoby zmarłej, który stanowi dobro osobiste podlegające ochronie prawnej i jako prawo osobiste jest ono co do zasady niezbywalne oraz niedziedziczne. Prawo do grobu ma również charakter majątkowy i jako takie może stanowić przedmiot obrotu oraz dziedziczenia. Przyjmuje się przy tym, że prawo do miejsca grzebalnego zachowuje charakter majątkowy od chwili nabycia takiego prawa od podmiotu zarządzającego cmentarzem przez osobę żyjącą do momentu pochowania tam zwłok ludzkich. Dopóki zatem nie nastąpił w danym miejscu pochówek, to majątkowy charakter prawa do grobu istnieje i prawo to może być przedmiotem obrotu prawnego. Z chwilą dokonania w takim miejscu pochówku prawa osobiste, związane z kultem osoby zmarłej tam pochowanej uzyskują prymat nad uprawnieniami majątkowymi.

Orzecznictwo sądowe przyjęło pogląd, że w takiej sytuacji dopuszczalność rozporządzenia prawem do grobu wygasa oraz że nie jest możliwe rozdzielenie uprawnień majątkowych od uprawnień osobistych do grobu. Prawa majątkowe z momentem pochówku tracą swoją odrębność i nie mogą być przedmiotem wyłącznego korzystania lub rozporządzania przez osobę uprawnioną (v. przywołane powyżej orzeczenia SN). U podstaw tego poglądu leży cel w postaci ochrony uprawnień pozostałych - poza dysponentem grobu - członków rodziny zmarłego pochowanego w tym grobie do kultu zmarłego. Gdyby zatem postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie wykazało, że w dacie udzielania powódce przez I. S. pełnomocnictwa z dnia 4 czerwca 1992 roku żyli członkowie rodziny zmarłego bądź jakkolwiek osoba posiadająca uprawnienie do kultu zmarłego K. S., to należałoby stwierdzić, że siostra zmarłego nie miała uprawnień do samodzielnego zadysponowania grobem na rzecz powódki. Skoro jednak

z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że I. S. nie mogła naruszyć uprawnień innych krewnych, bowiem osób takich nie było w dacie udzielania pełnomocnictwa (a w każdym razie brak w sprawie dowodu dla ustalenia przeciwnego), to teza o braku możliwości przeniesienia jej uprawnień na powódkę nie jest oczywista.

Należy bowiem zważyć, że pogląd o istnieniu prymatu praw osobistych nad prawami majątkowymi do grobu i połączeniu ich nierozzerwalnym związkiem z chwilą pochówku wynika z celu, jakiemu taka konstrukcja tego prawa miałaby służyć - to jest ochronie prawa członków rodziny do kultu zmarłego pochowanego w tym grobie i ochronie praw osób wskazanych w art.10 ust.1 ustawy. W ocenie Sądu Apelacyjnego brak innych osób uprawnionych w dacie udzielania powódce pełnomocnictwa w 1992 roku dawał I. S. jako osobie mającej status prawny „dysponenta grobu” w rozumieniu § 2 pkt 6 obecnego Regulaminu cmentarzy komunalnych, którym kieruje się pozwana przy administrowaniu m.in. Cmentarzem W., na którym usytuowany jest przedmiotowy grób, uprawnienie do zadysponowania tym prawem na rzecz powódki jako osoby z dalszego kręgu powinowatych. Gdyby I. S. nadal żyła, to w myśl § 8 ust.1 wspomnianego Regulaminu mogłaby jako dysponent podejmować wszelkie decyzje dotyczące grobu, a w szczególności dotyczące jego użycia do kolejnych pogrzebów, w tym - do przekazania takiego prawa powódce

jako swojej dalszej kuzynce. Wobec braku bowiem innych osób uprawnionych dyspozycja taka nie naruszałaby - i w dalszym ciągu nie narusza - niczyich praw do przedmiotowego miejsca pochówku.

Zgodnie z art.101 § 1 k.c. pełnomocnictwo może być w każdym czasie odwołane, chyba że mocodawca rzekł się odwołania pełnomocnictwa z przyczyn uzasadnionych treścią stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa. W myśl zaś art.101 § 2 k.c. umocowanie wygasa ze śmiercią mocodawcy lub pełnomocnika, chyba że w pełnomocnictwie inaczej zastrzeżono z przyczyn uzasadnionych treścią stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa. W ocenie Sądu Apelacyjnego w okolicznościach faktycznych przedmiotowej sprawy z treści pełnomocnictwa, na które powołuje się powódka, wynika wola

mocodawczyni I. S., by było ono wykonywane przez cały czas i wskazanie, że powódka zostaje uppełnomocniona do „przepisania na swoje nazwisko” przedmiotowego grobu. Wynikający z treści pełnomocnictwa zasięg czasowy i cel umocowania wskazują, że w założeniu mocodawczyni i powódki miało ono działać na przyszłość, przez czas nieograniczony datą śmierci mocodawczyni. Tak też powódka wykonywała dyspozycję mocodawczyni, bowiem przez okres 23 lat., licząc do chwili obecnej, co bezsporne, wyłącznie ona, jako daleka powinowata, opiekowała się grobem K. S., pielęgnowała ten grób, a także wносиła wymagane opłaty licząc na wypełnienie w przyszłości woli wyrażonej przez mocodawczynię. Przez ten czas do żadnej ze stron niniejszego sporu nie zgłosił się nikt zainteresowany przedmiotowym miejscem.

W tych warunkach brak jest podstaw do stwierdzenia, że dyspozycja, jakiej dokonała I. S., naruszała uprawnienia jakichkolwiek podmiotów wymienionych w art.10 ust.1 ustawy. Wobec braku takich osób prawa do przedmiotowego grobu uległy swoistej konfuzji obu swych aspektów - majątkowego i osobistego, a przysługujące mocodawczyni prawo do kultu zmarłego K. S. wygasło wraz z jej śmiercią. W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego brak jest obecnie osób, którym przysługiwałoby prawo do kultu tego zmarłego, a powódka pozostaje ostatnią z żyjących - powinowatą w odległym stopniu - sprawującą ten kult przez pamięć o jej relacjach z siostrą zmarłego I. S..

Należy zważyć, że zgodnie z § 2 pkt 6 obecnego Regulaminu sama pozwana za dysponenta grobu uważa osobę, która jest uprawniona do podejmowania decyzji dotyczących danego grobu w oparciu o, między innymi, „ustalenia dokonane pomiędzy osobami uprawnionymi i inne okoliczności”. Pozwana zatem, sprawując zarząd nad cmentarzem, dopuszcza również występowanie sytuacji, w których dane miejsce zostanie objęte ustaleniami osób uprawnionych lub gdy prawo dysponenta do podejmowania decyzji dotyczących danego grobu będzie wynikało z innych, niedających się z góry określić okoliczności.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego powódka wykazała zasadność wniesionego powództwa o ustalenie istnienia swojego prawa objętego petitum pozwu, a mianowicie to, że w stosunku do pozwanej służy jej prawo dysponowania spornym grobem wobec braku innych osób uprawnionych. Z tej przyczyny Sąd Apelacyjny, podzielając stanowisko apelacji, zmienił zaskarżony wyrok na zasadzie art.386 § 1 k.p.c, uwzględniając powództwo w kształcie wynikającym z sentencji wyroku. W ocenie Sądu Apelacyjnego powódka nie udowodniła jednak istnienia interesu prawnego co do całości dochodzonego roszczenia, a mianowicie w zakresie żądania ustalenia, że „posiada ona prawo do bycia pochowaną” w przedmiotowym grobie. Zdaniem Sądu uwzględnienie powództwa w części dotyczącej ustalenia prawa do dysponowania przedmiotowym miejscem, to jest ustalenie, że powódka posiadała status dysponenta grobu w rozumieniu Regulaminu, w oparciu o który działa pozwana, wyczerpuje również uprawnienie sformułowane w drugiej części żądania. Z tych przyczyn, na zasadzie art.385 k.p.c, w pozostałej części apelacja i powództwo wymagały oddalenia.

Zmiana zaskarżonego wyroku pociągnęła za sobą konieczność zmodyfikowania również rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Powódka, która w zasadzie wygrała proces, utrzymując się przede wszystkim ze swoim roszczeniem co do zasady i uzyskując rezultat stanowiący dla niej cel niniejszego postępowania, winna uzyskać od pozwanej jako strony spór ten przegrywającej poniesione koszty procesu, zgodnie z zasadą określoną w art.98 § 1 i 3 k.p.c. Na koszty poniesione przez powódkę w I instancji składała się opłata sądowa od pozwu w kwocie 600 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 360 zł, określone w oparciu o § 11 ust.1 pkt 2 w związku z § 5

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz.U z 2013 r., poz.461 ze zm.). Mając bowiem na uwadze charakter prawa stanowiącego przedmiot powództwa, należy je uznać za najbardziej zbliżone rodzajowo do prawa do ochrony dóbr osobistych, a stawki minimalne wynagrodzenia adwokata w sprawach o ochronę takich praw wynoszą 360 zł. Powódka poniosła ponadto koszty

opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. Łącznie zatem koszty procesu należne powódce za postępowanie pierwszoinstancyjne wynoszą 977 zł i taką kwotę Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanej na rzecz powódki, zmieniając również i w tym zakresie zaskarżony wyrok.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd II instancji orzekł zgodnie z zasadą przewidzianą w art.108 § 1 k.p.c. w związku z art.98 § 1 i 3 k.p.c. Koszty te wyniosły ogółem 870 zł, a składała się na nie opłata sądowa od apelacji w wysokości 600 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 270 zł, określone zgodnie z § 11 ust. 1 pkt 2 w związku z § 13 ust. 1 pkt 2 w związku z § 5 wskazanego wyżej rozporządzenia.